

ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΡΙΑΣ ΝΕΑΣ ΙΩΝΙΑΣ

Σύντομο ιστορικό

Ο Ιερός Ναός Ευαγγελισμού της Θεοτόκου, ή Ευαγγελιστρίας, αποτελεί σύμβολο, αρχιτεκτονικό κόσμημα αλλά και σημείο αναφοράς για την ιστορία της Νέας Ιωνίας Μαγνησίας. Είναι η «Βαγγελίστρα» (όπως τήν έλεγαν ή τήν λένε ακόμη) των χιλιάδων Μικρασιατών προσφύγων που έφτασαν στον Βόλο, υπό δραματικές συνθήκες, μετά την Τραγωδία της Μικρασιατικής Καταστροφής (το 1922) και τον ξεριζωμό του Ελληνισμού από τις πατρίδες της καθ' ημάς Ανατολής.

Είναι η εκκλησία που κυριολεκτικά έχτισαν οι ταλαιπωρημένοι αλλά και ευγενείς Μικρασιάτες της Νέας Ιωνίας, άλλοι με την προσωπική τους εργασία – τα ίδια τους τα χέρια (άνδρες και γυναίκες!) – και άλλοι με τις προσφορές τους σε υλικά μέσα, σε χρήματα, σε τιμαλφή, σε ό,τι μπορούσε ο καθένας να προσφέρει, ακόμη και από το υστέρημά του. Ήταν, όμως, και το περίσσειμα της καρδιάς των Μικρασιατών για την Υπεραγία Θεοτόκο, την μάνα-Παναγιά τους, που τους προστάτευε και τους ενδυνάμωνε στους δύσκολους καιρούς.

Ο Ναός δεσπόζει στην κεντρικότερη πλατεία της Νέας Ιωνίας, που είναι γνωστή ως Πλατεία της Ευαγγελίστριας (παρότι η επίσημη ονομασία της είναι «Πλατεία 25^{ης} Μαρτίου 1821»). Η Ευαγγελίστρια είναι η πρώτη ενορία που δημιουργήθηκε στον Συνοικισμό, όπως ονόμαζαν τη Νέα Ιωνία έως το 1947 - τότε που αποκόπηκε από τον Βόλο και έγινε ξεχωριστός Δήμος (με πρώτον δήμαρχο τον Ευάγγελο Καραμπατζάκη).

Του σημερινού μεγαλοπρεπούς Ναού προηγήθηκε η πρώτη ή «μικρή» Ευαγγελίστρια, ο ναός που είχε θεμελιωθεί στις 14 Μαρτίου 1926, από τον Μητροπολίτη Δημητριάδος Γερμανό, και εξυπηρέτησε τις λατρευτικές ανάγκες των Προσφύγων έως και τη δεκαετία του 1950 (όταν και «πληγώθηκε» ανεπανόρθωτα από τον μεγάλο σεισμό της 19ης Απριλίου 1955 και τελικά κατεδαφίσθηκε το 1959). Το αίτημα και ο πρώτος σχεδιασμός για έναν μεγαλύτερο Ναό υπήρχε ήδη από την δεκαετία του 30, ο Πόλεμος, όμως, και η Κατοχή δεν επέτρεψαν την υλοποίησή τους.

Ο σημερινός περικαλλής ναός θεμελιώθηκε στις 15 Μαΐου 1949, από τον Μητροπολίτη Δημητριάδος Ιωακείμ, και δόθηκε στη λατρεία το 1959. Τα επίσημα εγκαίνια με τον καθαγιασμό του Ιερού Ναού τελέστηκαν την Κυριακή 22 Μαΐου 1966, από τον Μητροπολίτη Δημητριάδος Δαμασκηνό, με

την συμμετοχή των Μητροπολιτών Χίου Παύλου και Τριφυλλίας και Ολυμπίας Στεφάνου, οι οποίοι καθαγίασαν τις πλαϊνές Αγίες Τράπεζες, αφιερωμένες στην Αγία Αναστασία την Φαρμακολύτριά και στην Αγία Φωτεινή την Σαμαρείτιδα. Ο Ναός είναι τρισυπόστατος, δηλαδή, εκτός από τον Ευαγγελισμό της Θεοτόκου στον οποίο είναι αφιερωμένος ο κυρίως Ναός, το αριστερό κλίτος είναι αφιερωμένο στην Αγία Αναστασία και το δεξιό στην Αγία Φωτεινή.

Ο Ναός είναι χτισμένος σε ρυθμό τρίκλιτης βασιλικής, ανατολικού τύπου, το κεντρικό κλίτος στεγάζεται με ημικυλινδρική καμάρα και τα πλάγια κλίτη με μονόριχτες στέγες. Τα πρώτα σχέδια για τον Ναό είχε εκπονήσει ο γνωστός αρχιτέκτονας Αριστοτέλης Ζάχος. Ο Ναός, εν τέλει, σχεδιάστηκε και χτίστηκε με την συμβολή των μηχανικών Θ. Ραφανίδη, Δ. Κασσιόπουλο, Ε. Καραμανίδη, Λ. Χειμώνα και Α. Χωραφά. Εξωτερικά, τον επισκέπτη καθηλώνει η όλη του οικοδόμηση με την πελεκητή πέτρα, οι μαρμάρινες κολώνες, τα θωράκια και τα κιονόκρανα, το επιβλητικό καμπαναριό αλλά και τα βόρεια προσκτίσματα του οικοδομικού συγκροτήματος. Εκεί στεγάζονται τα Γραφεία του Ναού, το Σπίτι Γαλήνης Χριστού «Αρχιμ. Κύριλλος Ρήγας», το Νεανικό Κέντρο και η μεγάλη αίθουσα του Πνευματικού Κέντρου, όπου φιλοξενούνται ποικίλες εκδηλώσεις και το πνευματικό, κατηχητικό και πολιτιστικό έργο της Ενορίας.

Αξιόλογη είναι η αγιογράφηση του Αγίου Βήματος και του «Παντοκράτορα» από τον Απόστολο Φιλίππου, ενώ ο υπόλοιπος Ναός αγιογραφήθηκε από τον Ζαχαρία Καραφέργια. Το ξυλόγλυπτο τέμπλο είναι έργο του εργαστηρίου του Γεωργίου Μπαλή (διατελέσαντος Δημάρχου Ν. Ιωνίας).

Στον γυναικωνίτη φιλοξενείται Εκκλησιαστικό Μουσείο με Έκθεση Ιερών Εικόνων και άλλων πολύτιμων ενθυμημάτων που εν πολλοίς έφεραν μαζί τους οι Μικρασιάτες από τις αλησμόνητες Πατρίδες. Η πρώτη Έκθεση των Εικόνων εγκαινιάστηκε από τον τότε Μητροπολίτη Δημητριάδος (και μετέπειτα Αρχιεπίσκοπο Αθηνών και πάσης Ελλάδος) Χριστόδουλο, την Κυριακή 3 Ιανουαρίου 1988.

Στην εξωτερική επιφάνεια και στο προαύλιο του Ιερού Ναού βρίσκονται : α) η αναθηματική ανάγλυφη παράσταση (έργο του γλύπτη Μ. Παπαδάκη) -προσαρμοσμένη στον νότιο τοίχο του ναού- ως αφιέρωμα μνήμης και τιμής στους ιερομάρτυρες της Μικρασιατικής Τραγωδίας (εγκαινιάστηκε στις 13 Σεπτεμβρίου 1992), β) το μαρμάρινο άγαλμα της

«Ιωνίας», σε απόδοση γυναικείας μορφής, έργο του γλύπτη Νικόλα, με ανάγλυφες συμβολικές παραστάσεις, από ορείχαλκο, στη βάση του - αυτό είναι και το «Ηρώον» για τις τελετές των Εθνικών Εορτών, γ) η μαρμαρίνη προτομή του ιερο-εθνομάρτυρος Χρυσοστόμου Σμύρνης (έργο, επίσης, του γλύπτη Νικόλα) και δ) ψηφιδωτή παράσταση στην δυτική βάση του Καμπαναριού που απεικονίζει το ιστορικό γεγονός της επίσκεψης του Οικουμενικού Πατριάρχου Δημητρίου (28-9-1990) (έργο Π. Σαρφατή που αποκαλύφθηκε στις 20-11-1994).

Ο Ιερός Ναός πανηγυρίζει κατά τις δύο μεγάλες θεομητορικές εορτές, του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου (25 Μαρτίου) και της Κοιμήσεως της Θεοτόκου (15 Αυγούστου). Επίσης, πανηγυρίζει την μνήμη των Αγίων Ιερομαρτύρων Χρυσοστόμου Σμύρνης και των συν αυτώ (Κυριακή μετά την Ύψωση του Σταυρού, 14 Σεπτεμβρίου), η εορτή των οποίων συνοδεύεται με πολιτιστικές Εκδηλώσεις Μικρασιατικής Μνήμης που συνδιοργανώνονται με τους τοπικούς μικρασιατικούς Συλλόγους.

ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ

1. Η πρώτη « Βαγγελίστρα » στον προσφυγικό συνοικισμό τ. 5

Στις 15 Αυγούστου 1923 θεμελιώνεται ο Προσφυγικός Συνοικισμός με το όνομα Νέα Ιωνία για την στέγαση των 15.000 περίπου Ελλήνων της Μικράς Ασίας τους οποίους ξέβρασε στο Βόλο το « μαύρο κύμα » της Μικρασιατικής Καταστροφής του 1922. Ένα χρόνο μετά, τέλη του 1924, οι Μικρασιάτες πρόσφυγες εγκαθίστανται στα πρώτα σπίτια και πρώτιστο αίτημά τους προς τον τότε Δήμο Παγασών ήταν η ανέγερση Ιερού Ναού. Στις 14 Μαρτίου 1926 θεμελιώνεται ο πρώτος Ιερός Ναός της Νέας Ιωνίας αφιερωμένος στον Ευαγγελισμό της Θεοτόκου, η μικρή « Βαγγελίστρα », όπως την αποκαλούσαν οι πρόσφυγες. Ο μικρός αυτός Ναός, με διαστάσεις 10 μέτρων επί 8 μέτρων, θα λειτουργήσει από τις αρχές του 1927 μέχρι την κατεδάφισή του το 1959, έχοντας υποστεί ζημιές από τους σεισμούς του 1955.

2. Ο νέος Ναός τ. 6

Η πρώτη ή μικρή Ευαγγελίστρια σύντομα αποδείχθηκε πολύ μικρή για τους περίπου 10.000 ενορίτες. Προς τα τέλη της δεκαετίας του 1930 ξεκινούν οι διαδικασίες για την ανέγερση νέου μεγάλου Ναού σε σχέδια του γνωστού αρχιτέκτονα Αριστοτέλη Ζάχου, όμως ο δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος και η Κατοχή θα καθυστερήσουν την υλοποίηση του οράματος αυτού για μία δεκαετία. Στις 15 Μαΐου 1949 πραγματοποιήθηκε η θεμελίωση του νέου Ναού από τον Μητροπολίτη Δημητριάδος Ιωακείμ. Η ανέγερσή του υπήρξε όντως ένα συλλογικό έργο των κατοίκων της Νέας Ιωνίας : δεν έδωσαν μόνο χρήματα αλλά εργάστηκαν και οι ίδιοι, κυρίως οι γυναίκες, στο χτίσιμο της εκκλησίας τους. Η νέα Ευαγγελίστρια ξεκίνησε την λειτουργία της το 1959 και εγκαινιάστηκε επίσημα στις 22 Μαΐου 1966, από τους Μητροπολίτες Δημητριάδος Δαμασκηνό, Χίου Παύλο και Τριφυλίας Στέφανο, οι οποίοι καθαγίασαν τρεις άγιες Τράπεζες προς τιμήν του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου, της Αγίας Φωτεινής της Σαμαρείτιδος και της Αγίας Αναστασίας της Φαρμακολύτριάς.

3. Οι άνθρωποι τ. 7

Μία ενορία είναι κυρίως και πρωτίστως οι άνθρωποί της, μία κοινότητα χριστιανών, η οποία κατοικεί σε συγκεκριμένα γεωγραφικά όρια (εν-ορία), στο πλαίσιο μίας τοπικής Εκκλησίας (μητρόπολης). Είναι η κοινότητα, οι πιστοί, οι συγκεκριμένοι αυτοί άνθρωποι οι οποίοι χτίζουν ναούς, δηλαδή το υλικό μέρος μιας Ενορίας, και αυτοί οι οποίοι γράφουν την ιστορία της Ενορίας. Στην περίπτωση της Ευαγγελίστριας η κοινοτική διάσταση της Ενορίας είναι εξαιρετικά εμφανής, όπως και ο συναισθηματικός δεσμός : για τους κατοίκους της Νέας Ιωνίας η Ευαγγελίστρια είναι αναμφισβήτητη η εκκλησία τους. Σχεδόν όλες οι προσφυγικές οικογένειες συμμετείχαν με τον ένα ή τον άλλο τρόπο στην ενοριακή ζωή και ειδικά στην ανέγερση του ναού: ιερείς, ψάλτες, νεωκόροι, μέλη Εκκλησιαστικού Συμβουλίου (επίτροποι), μέλη επιτροπών ανεγέρσεως του ναού, εθελοντές, δωρητές και τόσοι άλλοι άνθρωποι που έχουν συνδέσει με σημαντικά γεγονότα την ζωή τους με την Ευαγγελίστρια και την θεωρούν σπίτι τους. Μία αλυσίδα ανθρώπων μέσα στον χρόνο αλλά στον ίδιο τόπο, αυτό είναι ουσιαστικά η Ενορία Ευαγγελίστριας.

4. Τόπος συνάντησης τ. 8

Ο ναός είναι κατεξοχήν τόπος συνάντησης όχι μόνο των ανθρώπων με το Θείο αλλά και μεταξύ τους. Οι μεγάλες γιορτές της Υπεραγίας Θεοτόκου, ο Ευαγγελισμός στις 25 Μαρτίου και η Κοίμηση στις 15 Αυγούστου, κατά τις οποίες πανηγυρίζει ο ναός, αποτελούν ευκαιρία συνάντησης των κατοίκων της Νέας Ιωνίας αλλά και της πόλης του Βόλου. Οι θρησκευτικές γιορτές, με τις τελετές και τις λιτανείες που τις συνοδεύουν, δεν συνιστούν μόνο ευκαιρίες έκφρασης πίστης και ευλάβειας αλλά, ως κοινωνικά γεγονότα είναι αφορμές συνύπαρξης, επικοινωνίας, κοινωνικής συνοχής. Τέτοιες ευκαιρίες συνάντησης δίνονται επίσης με σημαντικές επισκέψεις στον ναό, όπως του επικεφαλής της Ορθόδοξης Εκκλησίας, του Οικουμενικού Πατριάρχη, και άλλων επιφανών εκκλησιαστικών ή μη προσώπων, γεγονότα αποτελούν σταθμούς όχι μόνο στην ιστορία αλλά και στη ζωή των ανθρώπων.

5. Φιλανθρωπικό έργο τ. 12

Οι ενορίτες της Ευαγγελίστριας, κουβαλώντας την εμπειρία της προσφυγιάς, γνώριζαν τις δυσκολίες της ανέχειας και διέθεταν αυξημένη κοινωνική ευαισθησία. Για

αυτό το λόγο, η κοινωνική και φιланθρωπική προσφορά χαρακτηρίζει διαχρονικά την Ενορία. Κατά την Κατοχή, τα χρήματα που είχαν συγκεντρωθεί για το χτίσιμο της μεγάλης εκκλησίας χρησιμοποιούνται για συσσίτια. Στους σεισμούς του 1955 στην Ευαγγελίστρια το υπόγειο των γραφείων γίνεται πρόχειρη κουζίνα και τραπεζαρία. Το 1979 ιδρύεται το Ίδρυμα «Σπίτι Γαλήνης Χριστού», που ήταν το πρώτο ενοριακό συσσίτιο απόρων στον Βόλο και γενικά στη Μητρόπολη Δημητριάδος. Έκτοτε και για σχεδόν πενήντα χρόνια, δεκάδες ενορίτες σιτίζονται καθημερινά εκεί και επιτελείται ένα κοινωνικό έργο που βασίζεται στις δωρεές των συνανθρώπων μας και την εθελοντική εργασία γυναικών της ενοριακής κοινότητας. Τον Μάρτιο του 2026 εγκαινιάστηκε ένας νέος χώρος του «Σπιτιού Γαλήνης» σε ανακαινισμένο προσφυγικό σπίτι.

6. Η νεότητα τ. 13

Τα κατηχητικά σχολεία αποτελούν διαχρονικά μία εκπαιδευτική προσφορά της ενορίας για τα παιδιά και τους νέους της Νέας Ιωνίας. Μυώντας τους στην χριστιανική πίστη τους έδιναν, παράλληλα, ευκαιρίες παιδείας και ευρύτερης μόρφωσης, ψυχαγωγίας και κοινωνικών σχέσεων. Η μεγάλη πλατεία της Ευαγγελίστριας υπήρξε ο κατεξοχήν χώρος συνάντησης και παιχνιδιού δεκάδων γενεών. Στο μορφωτικό αυτό πλαίσιο εντάσσεται τα τελευταία χρόνια και το πρόγραμμα «Πράσινη Ενορία» που προβάλλει την οικολογική διάσταση της χριστιανικής διδασκαλίας και καλλιεργεί την οικολογική ευαισθησία μικρών και μεγάλων.

7. Κιβωτός μικρασιατικής μνήμης τ. 14

Οι Μικρασιάτες που έφτιαξαν την Ευαγγελίστρια δεν μπορούσαν ασφαλώς να ξεχάσουν τα μέρη από τα οποία ήρθαν, τους ανθρώπους που άφησαν εκεί, και μάλιστα όσους θανατώθηκαν βάνανυσα, με πρώτο τον Μητροπολίτη της Σμύρνης Χρυσόστομο, για τους οποίους τελούσαν μνημόσυνα. Προτομή του Ιεράρχη ανεγέρθηκε στην πλατεία του Ναού τη δεκαετία του 1950 και αργότερα θα φιλοτεχνηθούν καλλιτεχνικά γλυπτά στην βάση του αγάλματος της πλατείας και αναθηματική σύνθεση με τους

Αγίους της Μικράς Ασίας στο καμπαναριό. Τον Σεπτέμβριο του 1992, λίγο πριν την επίσημη αγιοκατάταξή του από την Εκκλησία της Ελλάδος, θα τελεστεί στον Ναό της Ευαγγελίστριας ο πρώτος εορτασμός του Χρυσοστόμου Σμύρνης ως Αγίου Ιερομάρτυρα της Ορθόδοξης Εκκλησίας. Από τότε κάθε χρόνο η Ευαγγελίστρια τιμά τούς Αγίους της Μικρασιατικής Καταστροφής και είναι το επίκεντρο της μνήμης της γενοκτονίας των Ελλήνων της Μικράς Ασίας.